

Handläggare
Lisa Sarban
Telefon: 08-508 31 552**Till**
Kulturnämnden
2017-03-07

Kompletterande samråd om järnvägsplan och tillståndsansökan vattenverksamhet för utökad depåkapacitet Högdalen. Anmälan av svar på remiss från kommunstyrelsen.

Förslag till beslut

1. Kulturnämnden godkänner anmälan av remissvar och lägger ärendet till handlingarna.

Robert Olsson
KulturdirektörAnn-Charlotte Backlund
Stadsantikvarie

Sammanfattning

Förvaltningen för utbyggd tunnelbana har bett Stockholms stad m.fl. att yttra sig om de förändringar som skett avseende arbetstunnelns lokalisering jämfört med föreslagen utformning redovisad vid samrådet i augusti 2016.

Samrådet avser de kompletteringar och förändringar som skett sedan tidigare samråd. På grund av den korta remisstiden har kontorens gemensamma kontorsyttrande endast gått till kommunstyrelsen för beslut.

Därefter kommer ärendet upp som en anmälan till trafiknämnden, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, kulturnämnden och Farsta stadsdelsnämnd.

Kulturförvaltningens förslag

Kulturförvaltningen föreslår att Kulturnämnden godkänner denna anmälan och lägger ärendet till handlingarna.

Bilaga

1. Gemensamt tjänsteutlåtande

Stadsledningskontoret
Exploateringskontoret
Stadsbyggnadskontoret
Kulturförvaltningen/Stadsmuséet
Miljöförvaltningen
Trafikkontoret
Farsta stadsdelsförvaltning

Gemensamt tjänsteutlåtande
Dnr 111-1911/2016
Dnr E2016-03946
Dnr 2016-20191
Dnr 2016-18000
Dnr T2016-03561
Dnr 1.5.1-751/2016
Sida 1 (6)
2016-12-20

Handläggare
Stadsledningskontoret
Anton Västberg
Telefon: 08-508 29 305

Till
Kommunstyrelsen

Exploateringskontoret
Mattias Sjöberg
Telefon: 08-508 26 692

Stadsbyggnadskontoret
Renoir Danyar
Telefon: 08-508 26 659

**Kulturförvaltningen/
Stadsmuséet**
Lisa Sarban
Telefon: 08-508 31 552

Miljöförvaltningen
Johan Rosén
Telefon: 08-508 28 914

Trafikkontoret
Pierre Savard
Telefon: 08-508 26 241

Farsta stadsdelsförvaltning
Cecilia Rivard
Telefon: 08-508 18 048

Kompletterande samråd om järnvägsplan och tillståndsansökan vattenverksamhet för utökad depåkapacitet Högdalen

Remiss från förvaltningen för utbyggd tunnelbana,
Stockholms läns landsting

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen "Kompletterande samråd om järnvägsplan och tillståndsansökan vattenverksamhet för utökad depåkapacitet Högdalen" hänvisas till vad som anförs i stadsledningskontorets, exploateringskontorets, stadsbyggnadskontorets, kulturförvaltningen/stadsmuséets,

Stadsledningskontoret
Stadsutvecklingsavdelningen

Stadshuset
Ragnar Östbergs plan 1
105 35 Stockholm
Telefon 08-508 29 305
Växel 08-508 29 000
kommunstyrelsen@stockholm.se
stockholm.se

miljöförvaltningens, trafikkontorets och Farsta stadsdelsförvaltnings gemensamma tjänsteutlåtande.

2. Beslutet i ärendet justeras omedelbart.

Ingela Lindh
Stadsdirektör

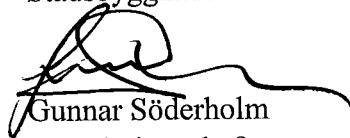
Håkan Falk
Förvaltningschef
Exploateringskontoret

~~Niklas Svensson~~
Anette Scheibe Lorentzi
7. Förvaltningschef 29/12
Stadsbyggnadskontoret

Robert Olsson
Förvaltningschef
Kulturförvaltning

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef
Miljöförvaltningen

Jonas Eliasson
Förvaltningschef
Trafikkontoret

Kerstin Sandström
Förvaltningschef
Farsta stadsdelsförvaltning

Sammanfattning

Förvaltningen för utbyggd tunnelbana har bett Stockholms stad m.fl. att yttra sig om de förändringar som skett avseende arbets-tunnelns lokalisering jämfört med föreslagen utformning redovisad vid samrådet i augusti 2016.

Stadsledningskontoret, exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret, kulturförvaltningen/stadsmuséet, miljöförvaltningen, trafikkontoret och Farsta stadsdelsförvaltning är positiva till en utbyggnad av tunnelbanan. Staden deltar aktivt i detta arbete och anser att utbyggnaden av tunnelbanan är mycket viktig för såväl staden som regionen.

FUT har genomfört kontinuerliga samråd med kontoren genom att hålla arbetsmöten om depå inklusive anslutningsspår där representanter från kontoren deltar. Kontoren har därmed kunnat lämna synpunkter under projektets gång.

Generellt är kontoren positiva till remissförslaget för arbetstunnel. Det finns dock frågor runt etableringsområdets anslutning till befintligt gatunät samt påverkan på värdefulla våtmarker. Detta behöver utredas vidare i nära samarbete med staden.

Kontorens synpunkter utvecklas mer under rubriken ”Kontorens synpunkter och förslag” nedan.

Synpunkterna redovisade nedan avser de kompletteringar och förändringar som skett sedan tidigare samråd. I övrigt kvarstår tidigare framförda samrådssynpunkter i stadens remissvar från september 2016 (Dnr 111-1262/2016), bilaga 1.

Bakgrund

I december 2014 slöts ett huvudavtal inklusive tre delprojektavtal om utbyggnad av tunnelbana och ökad bostadsutbyggnad i Stockholms län inom ramen för 2013 års Stockholmsförhandling mellan staten, Stockholms läns landsting (SLL), Stockholms stad, Nacka kommun, Solna stad och Järfälla kommun.

Utrednings- och projekteringsarbetet för tunnelbaneutbyggnaden drivs av SLL med medverkan från kommunerna. Finansieringen av projektet sker via projektmedel som är de medel som parterna i uppgörelsen förbundit sig att tillskjuta för genomförandet av projektet.

I delprojektet depå inklusive anslutningsspår och inköp av fordon står dock SLL för finansieringen på egen hand via projektmedel. Staden har därför ingen medfinansiering i detta delprojekt.

I augusti 2016 hölls ett samråd, under pågående planprocess, där Stockholms stad yttrade sig om järnvägsplanen, miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) och underlag till tillståndsansökan för utbyggnaden av befintligt depå i Högdalen och tillhörande anslutningsspår till gröna linjens Farstagren (Dnr 111-1262/2016), se bilaga 1.

Detta kompletterande samråd redovisar de förändringar som skett avseende arbetstunnelns lokalisering jämfört med föreslagen utformning redovisad vid samrådet i augusti 2016. Tidigare presenterade handlingar gäller fortfarande förutom i de delar som berörs av de nu föreslagna förändringarna.

Ärendet

Förvaltningen för utbyggd tunnelbanan har bett Stockholms stad yttra sig om en ny placering av arbetstunnel och uppställningshall under mark norr om anslutningsspåren. Samrådet är en del av arbetet med att ta fram järnvägsplan och tillståndsansökan enligt miljöbalken. Det förändrade utbyggnadsförslaget innebär att arbets-/servicetunneln som redovisades i samrådshandlingen i augusti 2016, i ett läge söder om uppställningshall under mark, utgår och ersätts med arbets-/servicetunnel i ett nytt läge norr om uppställningshall under mark.

Samrådsperioden pågår mellan den 5 december och den 23 december. Yttrandet från Stockholms stad skall ha inkommit till FUT senast den 23 december. Staden har begärt förlängd remiss-/yttrandetid vilket FUT godkänt.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts gemensamt av stadsledningskontoret, exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret, kulturförvaltningen/stadsmuséet, miljöförvaltningen, trafikkontoret och Farsta stadsdelsförvaltning.

Ärendet har även samordnats med Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning.

Kontorens synpunkter och förslag

Stadsledningskontoret, exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret, kulturförvaltningen/stadsmuséet, miljöförvaltningen, trafikkontoret och Farsta stadsdelsförvaltning är positiva till att en utbyggnad av tunnelbanan sker. Staden deltar aktivt i detta arbete och anser att utbyggnaden av tunnelbanan är mycket viktig för såväl staden som regionen.

FUT har genomfört kontinuerliga samråd med kontoren genom att hålla arbetsmöten om depå inklusive anslutningsspår där representanter från kontoren deltar. Kontoren har därmed kunnat lämna synpunkter under projektets gång.

Vad avser de kompletteringar och förändringar som skett sedan tidigare plansamråd har staden synpunkter enligt nedan.

Generellt är kontoren positiva till detta förslag för arbetstunnel. Något som återstår att studera är hur in- och utfarterna till arbetsområdet vid Örbyleden ska utformas. Detta måste illustreras både i

planbeskrivningen och på plankartor. Kontoren anser att Örbyledens framkomlighet inte ska påverkas negativt av denna etablering.

Kontoren anser även att inga gång- och cykelvägar ska stängas av helt under byggtiden och att trafiklösningarna där byggtrafiken eventuellt behöver korsa gång- och cykelvägar utformas trafik-säkert. Kontoren har lokaliserat tre gång- och cykelstråk som berörs och bedömer att provisoriska lösningar är nödvändiga för samtliga.

Etableringsytorna söder om Örbyleden som redovisas i materialet inkräktar delvis på våtmarker som kontoren bedömer vara speciellt värdefulla eftersom fridlysta djurarter har konstaterats där.

Etableringsytornas lokalisering, storlek med mera förutsätts revideras i samsyn med staden. Kontoren vill poängtera att etableringsytornas placering, utformning med mera slutligen avgörs av staden. Kontoren förutsätter även att FUT återställer de etableringsytor som kommer att användas under byggtiden på ett tillfredsställande sätt.

För att minimera intrånget och störningarna i skogsmarken anser kontoren att det bör undersökas om placeringen av arbets-/servicetunnelns mynning kan flyttas i närmiljön så att tillräcklig bergtäckning klaras för att tunnelmynningen därmed kan utföras utan tunneldel i betong. Om detta inte är möjligt bör planen beskriva vilka skador/konsekvenser som kommer uppstå samt hur marken ska återställas och hur eventuellt förlorade natur- och rekreationsvärden kan kompenseras.

Miljöförvaltningen erinrar för sin del om att frågor om buller och andra olägenheter för människors hälsa är reglerat i miljöbalken med tillhörande regler i förordningar och föreskrifter. En betydande del kommer att regleras i miljötillståndet för verksamheten. Att miljöförvaltningen nu yttrar sig tillsammans med en rad andra förvaltningar i samrådet innebär inte att Miljö- och hälsoskyddsnämnden godtagit några avvikelser från gällande regelverk.

I övrigt kvarstår tidigare framförda samrådssynpunkter i stadens remissvar från september 2016 (Dnr 111-1262/2016), bilaga 1.

Som svar på remissen ”Kompletterande samråd om järnvägsplan och tillståndsansökan vattenverksamhet för utökad depåkapacitet Högdalen” hänvisas till vad som anförts i stadsledningskontorets, exploateringskontorets, stadsbyggnadskontorets, kultur-

förvaltningen/stadsmuséets, miljöförvaltningens, trafikkontorets och Farsta stadsdelsförvaltnings gemensamma tjänsteutlåtande.

Bilagor

1. Samråd gällande utbyggnad av tunnelbanedepå i Högdalen och anslutningsspår till Gröna linjens Farstagren (Dnr 111-1262/2016)

**Stadsledningskontoret
Exploateringskontoret
Stadsbyggnadskontoret
Miljöförvaltningen
Trafikkontoret
Enskede-Årsta-Vantör SDF
Farsta SDF
Kulturförvaltningen/Stadsmuséet**

Bilaga 1
Gemensamt tjänsteutlåtande
Dnr 111-1262/2016
Dnr E2016-02704
Dnr 2016-13981
Dnr 2016-12743
Dnr T2016-02365
Dnr 1.5.3.-508/2016
Dnr 1.5.1-499/2016
Dnr 4.1/2536/2016
Sida 1 (8)
2016-09-12

Handläggare
Stadsledningskontoret
Anton Västberg
Telefon: 08-508 293 05

Till
Kommunstyrelsen

Exploateringskontoret
Marie Ekberg
Telefon: 08-508 266 10

Stadsbyggnadskontoret
Renoir Danyar
Telefon: 08-508 266 59

Miljöförvaltningen
Johan Rosén
Telefon: 08-508 289 14

Trafikkontoret
Sofi Persson
Telefon: 08-508 261 15

**Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsförvaltning**
Fredrik Holmgren
Telefon: 08-508 140 50

Farsta stadsdelsförvaltning
Cecilia Rivard
Telefon: 08-508 180 48

**Kulturförvaltningen/
Stadsmuséet**
Lisa Sarban
Telefon: 08-508 315 52

Samråd gällande utbyggnad av tunnelbanedepå i Högdalen och anslutningsspår till Gröna linjens Farstagren

Remiss från förvaltningen för utbyggd tunnelbana,
Stockholms läns landsting

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen "Samråd gällande utbyggnad av tunnelbanedepå i Högdalen och anslutningsspår till Gröna

linjens Farstagren" hänvisas till vad som anförs i stadsledningskontorets, exploateringskontorets, stadsbyggnadskontorets, miljöförvaltningens, trafikkontorets Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings, Farsta stadsdelsförvaltnings och Kulturförvaltningen/stadsmuséets gemensamma tjänsteutlåtande.

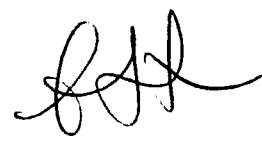
2. Beslutet i ärendet justeras omedelbart.

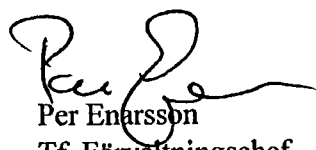
Ingela Lindh
Tf. Stadsdirektör

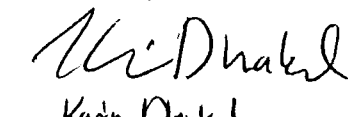
Håkan Falk
Förvaltningschef
Exploateringskontoret

Anette Scheibe Lorentzi
Förvaltningschef
Stadsbyggnadskontoret

Per Enarsson
Tf. Förvaltningschef
Miljöförvaltningen

Karin Danielsson
Jonas Eliasson
Förvaltningschef
Trafikkontoret

Lena Lundström Stoltz
Förvaltningschef
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsförvaltning

Per-Ove Mattsson
Tf. Förvaltningschef
Farsta stadsdelsförvaltning

Robert Olsson
Förvaltningschef
Kulturförvaltning

Sammanfattning

Förvaltningen för utbyggd tunnelbana (FUT, Stockholms läns landsting) har bett Stockholms stad att yttra sig om järnvägsplanen, miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) och underlag till tillståndsansökan för utbyggnaden av befintligt depå i Högdalen och tillhörande anslutningsspår till gröna linjens Farstagren under pågående planprocess.

Detta sker inom ramen för 2013 års Stockholmsförhandling (utbyggnad av tunnelbanan) där staden är en av avtalsparterna.

Kontoren är i princip positiva till järnvägsplaneförslaget, inklusive miljökonsekvensbeskrivning (MKB), som FUT har redovisat i samrådshandlingarna. Kontoren anser dock att bland annat plankartor, planbeskrivning, och MKB:n i vissa delar behöver fördjupas och kompletteras ytterligare, vilket bör ske i nära samarbete med staden.

Kontorens synpunkter utvecklas mer under rubriken "Kontorens synpunkter och förslag" nedan.

Bakgrund

I december 2014 slöts ett avtal (huvudavtal inkl. delprojektavtal, dnr 003-27/2014) om utbyggnad av tunnelbana och ökad bostadsbebyggelse i Stockholms län inom ramen för 2013 års Stockholmsförhandling mellan staten (genom 2013 års Stockholmsförhandling), Stockholms läns landsting, Stockholms stad, Nacka kommun, Solna stad och Järfälla kommun.

Den totala investeringen i utbyggnad av tunnelbanan enligt avtalet uppgår till 25 700 miljoner kronor. Avtalet innebär även att Stockholms stad, Solna stad, Nacka kommun och Järfälla kommun sammantaget åtar sig att själva eller genom annan bostadsexploatör uppföra 78 000 bostäder i berörd geografi.

I enlighet med huvudavtalet och delprojektavtal omfattar samverkans- och medfinansieringsprojektet utbyggnad av tunnelbana utmed tre delsträckor. Dessa hanteras i var sitt delprojekt och är reglerade i särskilda delprojektavtal, bilagda Huvudavtalet.

Stockholm stad har genom avtalen förbundit sig att:

- verka för att tunnelbaneutbyggnaden kan genomföras i enlighet med tecknat huvudavtal och delprojektavtal
- verka för att nya detaljplaner, som möjliggör utbyggnad av tunnelbanan, antas och vinner laga kraft i enlighet med tidplan
- genomföra erforderliga planarbeten enligt överenskommen tidplan
- uppföra ca 42 900 bostäder i söderort till senast år 2030

Stockholms läns landsting har genom avtal förbundit sig att:

- finansiera utbyggnaden av ny depå inkl. tillhörande anslutningsspår

I delprojektet depå inkl. anslutningsspår och inköp av fordon står SLL för finansieringen på egen hand via projektmedel. Staden har därför ingen medfinansiering i detta delprojekt.

Ärendet

Förvaltningen för utbyggd tunnelbana (FUT, Stockholms läns landsting) har bett Stockholms stad att yttra sig om järnvägsplanen, miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) och underlag till tillståndsansökan för utbyggnaden av befintligt depå i Högdalen och tillhörande anslutningsspår till gröna linjens Farstagren under pågående planprocess.

Samrådshandlingen redovisar bland annat järnvägsplanekartor för permanenta markanspråk, planbeskrivning, miljökonsekvensbeskrivning samt fastighetsförteckning med berörda och påverkade fastigheter. Den redovisar även plankartor med tillfälliga markanspråk d.v.s. lägen för etablerings-/arbetsområden, arbetstunnlars lägen, transportvägar för byggtrafik samt beskrivning av byggskedets påverkan, effekter och konsekvenser.

FUT:s syfte med samrådet är att samråda och informera om utbyggnaden av depå och anslutningsspårens sträckning samt inhämta synpunkter inför det fortsatta utredningsarbetet för järnvägsplan och stadens detaljplan. Samrådsunderlaget finns att ladda ner i sin helhet på FUT:s webbsida:
www.nyatunnelbanan.sll.se/depå

Samrådsperioden är mellan 22 augusti och 11 september (2016). Yttrandet från Stockholms stad ska ha inkommit till FUT senast den 11 september. Stockholm stad har dock begärt förlängd remisstid/yttrandetid som FUT har godkänt.

Stockholms stad har påbörjat detaljplanarbetet under 2:a kvartalet 2016. Stadens detaljplanarbete sker i ett samordnat förfarande med FUT:s järnvägsplanarbete.

Granskningsperiod för järnvägsplan och detaljplan för utbyggnad av tunnelbanedepå i Högdalen och anslutningsspår till Gröna linjens Farstagren är planerad till 2:a kvartalet 2017.

Byggstart för detta delprojekt är planerad till andra halvåret 2018.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts gemensamt av stadsledningskontoret, exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret, miljöförvaltningen, trafikkontoret, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning, Farsta stadsdelsförvaltning och kulturförvaltningen/stadsmuséet.

Kontorens synpunkter och förslag

Stadsledningskontoret, exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret, miljöförvaltningen, trafikkontoret, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning, Farsta stadsdelsförvaltning och kulturförvaltningen/stadsmuséet är positiva till att en utbyggnad av tunnelbanan enligt 2013 års Stockholmsförhandling sker. Staden deltar aktivt i detta arbete och anser att utbyggnaden av tunnelbanan är mycket viktig för såväl staden som regionen.

FUT har genomfört kontinuerliga samråd med kontoren genom att hålla arbetsmöten om depå inkl. anslutningsspår där representanter från kontoren deltar. Kontoren har därmed kunnat lämna synpunkter under projektets gång.

Nedan följer en genomgång av kontorens synpunkter.

Kontoren är i princip positiva till järnvägsplaneförslaget, inklusive miljökonsekvensbeskrivning (MKB), som FUT har redovisat i samrådshandlingarna. Kontoren anser dock att bland annat plankartor, planbeskrivning, MKB:n i vissa delar behöver fördjupas och kompletteras ytterligare, vilket bör ske i nära samarbete med staden. Som exempel kan nämnas föreslagen lösning för norra anslutningspunkten på Gubbängsfältet som kontoren anser behöver beskrivas utförligare. Detta då det visuella intrånget kan bli påtagligt. Kontoren anser även att konsekvenser för fältets funktion och landskapsbild behöver redogöras mer utförligt. Kontoren anser vidare att planförslagens kartmaterial behöver kompletteras med tätortskartan eller motsvarande för Stockholms stad, vilken ger ökad tydlighet för allmän platsmark i form av t ex terräng, vegetationstyp samt gång- och cykelvägar.

Kontoren anser att tunnelmynningen för norra anslutningsspåret mot grön linje förläggs så långt söderut som möjligt för att säkerställa fri sikt i öst-västlig riktning över Gubbängsfältet.

Det är särskilt viktigt att framkomlighet för gång- och cykeltrafikanter prioriteras och säkerställs under hela byggtiden.

Kontoren anser att inga gång- och cykelkopplingar bör stängs av helt under byggskedet. Att flytta gång- och cykelvägar provisoriskt till ett nytt läge kan vara acceptabelt efter diskussion med staden.

Vad gäller tillfälliga markanspråk över Kvicksundsvägen är det nödvändigt att framkomlighet till fastigheten Tippen 1 säkerställs. För tillfälligt nyttjande av fastigheter med tomträtter behöver FUT ta en direktkontakt med respektive tomträttsinnehavare. Det gäller bland annat fastigheterna Fotocellen 10, Polygripen 2 och Blå Jungfrun 1. Detsamma gäller för Geringslådan 1 som ägs av en bostadsrättsförening.

Öster om fastigheten Sicklingen 2 har detaljplan Dp 2013-17201-54 blivit antagen i SBN 2016-06-16 men är för tillfället överklagad. Om detaljplanen vinner laga kraft kommer marken upplåtas med tomträtt och bebyggas, varför tillfälligt nyttjande eventuellt ej blir möjligt, eller måste bestämmas av tomträttshavaren.

I planbeskrivningen har två alternativa arbetstunnlar presenterats, norra och södra alternativet. Kontoren förordar det norra alternativet för tillfartsväg till arbetstunneln/servicetunnel, som ligger i direkt eller nära anslutning till Örbyleden. Sträckning för permanent tillfartsväg till arbetstunneln/servicetunnel, etableringsområden och angoringsvägar bör utredas vidare i nära samarbete med kontoren. Detta för att minimera eventuell negativ påverkan och möjliggöra bästa möjliga alternativ för genomförande. Kontoren anser dock att byggtransporternas trafikpåverkan på Örbyleden bör utredas närmare.

Kontoren vill lyfta fram att särskild hänsyn behöver tas under byggperioden för att Högdalens industriområde inte ska påverkas negativt av ökad lastbilstrafik till följd av transporter av massor från tunnelbygget. Även de boende i Högdalen behöver i möjligaste mån värnas från buller och andra störningar till följd av ökad byggtrafik.

Byggtransportväg till/från södra anslutningspunkten mot gröna linjen behöver utredas vidare, vilket bör ske i nära samarbete med staden. Påverkan på naturmiljön behöver beaktas i denna utredning. Vaniljvägen är inte stadens gata, vilket innebär att trafikkontoret inte är vägghållare. Det södra anslutningsspåret föreslås dyka ner under en av stadens gång- och cykelvägar. Det är viktigt att bärigheten på anslutningsspårets tunneltak är minst tillräcklig för att stadens snöröjningsmaskiner m.m. ska kunna belasta tunneltaket.

Genom att depåprojektet till största delen kommer genomföras under jord berörs endast ett fåtal platser i marknivå. Dessa platser i marknivå är betydelsefulla för både människor och ekologin, vilket gör att den fortsatta planeringen för dessa bör ske omsorgsfullt.

Platsen där det södra anslutningsspåret kommer i ytläge gör järnvägsplanen markanspråk både permanent och för tillfälligt nyttjande, vilket kan få betydelse för det naturmarksområde som ligger mellan fastigheten Blå Jungfrun 1 och befintligt spårområde. Markområdet representerar enligt staden höga ekologiska värden som del av en spridningszon för barrskogslevande arter samt för groddjur.

Kontoren anser att den fortsatta planeringen för området noggrant bör studera vilka konsekvenser som följer för de ekologiska värdena bl.a. påverkan med avseende på vatten till våtmarken. Förslaget tillfälligt utnyttjande för angöringsväg från GC-väg mot spårvalLEN (se ritning M52-6303-11-A7000-10-2235) för det södra anslutningsspåret bedöms inte vara lämpligt. En tillfällig angöringsväg genom naturmarken kan komma att ge permanenta skador på befintligt värdefullt våtmarksområde med tillhörande trädvegetation och bör därför undvikas. Kontoren anser att alternativa angöringsvägar bör prövas genom att bl.a. utnyttja befintliga gång- och cykelvägar genom området eller att använda befintlig angöring till fastigheten Blå Jungfrun 1, som även järnvägsplaneförslaget anger.

På motsvarande sätt bör etableringsytorna som föreslås omedelbart söder om Örbyleden (se ritning M52-6303-11-A7000-10-223) i direkt anslutning till ett större våtmarksområde, studeras närmare för att inte ge permanenta skador för områdets rekreativa och ekologiska värden.

I ansökan om tillstånd för vattenverksamhet bör försiktighetsåtgärder redovisas för att permanenta skador inte ska uppstå under projektets byggtid för ovan nämnda platser.

En redogörelse bör finnas i MKB:n för de åtgärder som planeras för uppföljning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen bedöms medföra. Om åtgärder behöver göras i ett senare skede bör det anges vem som är ansvarig för dessa åtgärder. En sammanfattning av de uppgifter som anges bör även finnas i MKB:n.

Då större delen av dragningen kommer att gå under mark är det av stor vikt att i god tid utreda eventuell påverkan på kulturhistoriskt

värdefulla byggnader vad gäller vibrationer och grundvattenpåverkan, för att kunna sätta in nödvändiga skyddsåtgärder.

Vid slutgiltig placering och utformning av påslag och ovanjordanläggningar bör hänsyn tas till befintliga kulturmiljövärden i landskapet. I det bland samrådshandlingarna bifogade *PM Kulturmiljö och landskap Högdalsdepån* finns beskrivningar och rekommendationer.

Kontoren förutsätter att eventuella fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar utreds vidare så att karaktär och skyddsstatus är klarlagd i de fall de skulle komma att beröras av utbyggnaden.

Kontoren anser att kopplingarna mellan *Planbeskrivningen*, *Miljökonsekvensbeskrivningen* samt *PM Kulturmiljö och landskap* är något otydliga och bör förtydligas, exempelvis genom fler hänvisningar.

Som svar på remissen "Samråd gällande utbyggnad av tunnelbanedepå i Högdalen och anslutningsspår till Gröna linjens Farstagren" hänvisas till vad som anförts i stadsledningskontorets, exploateringskontorets, stadsbyggnadskontorets, miljöförvaltningens, trafikkontorets, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings, Farsta stadsdelsförvaltnings och kulturförvaltningen/stadsmuséets gemensamma tjänsteutlåtande.